

Юлиуш Пивоварский

Три компоненти культури безпеки

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 13, 6-10

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Юлиуш Пивоварский - Три компоненти культури безпеки.

Розвиток и функціонування людського співтовариства, у тому числі професійних груп, (супроводжує) є базою для формування культури. Феномен культури являє собою сукупність матеріальних и нематеріальних елементів з яких складаються людські досягнення.

Вже в 1872 році англійський антрополог, етнограф и археолог Едвард Тайлор (Edward Tylor) сформулював визначення поняття культури. За думкою Е.Тайлора культура включає в себе знання, переконання, мистецтво, мораль, право, звичаї та інші здібності, набути людиною як членом суспільства.

Роберт Скратон (Robert Scruton) підкреслює, що «культура є значимою». Це твердження навіть в епоху глобалізації не звучить настільки сильно, щоби не треба було повторювати його наслідуючи Р. Скратона. Що стосується Заходу, це зобов'язання мають вживати особливо міцно громадяни країн, що входять до Європейського союзу, бо вони утворюють зі спільнотою цього союзу колицу західного осередку культури.

Для того щоби стверджувати, що «культура має значення» треба почати з себе. В даний час дуже часто, на жаль,

зустрічаємо помилкове тлумачення свободи, яке звильнює нас від культури, яка передбачає поведінку відповідно принципів, звильнює нас від обов'язків, або моральної відповідальності. Таким чином, існує ризик того, що нашу культуру може бути нивельовано, а мораль усунуто за рахунок безпеки людини.

Феномен культури безпеки є частиною культури у широкому розумінні цього поняття. "Чітко домінуюча сфера культури супроводжує людину від початку його життя. Як відзначають більшість антропологів, на чолі з Малиновським, запевнення безпеки знаходилося в основі гуманізації і було *conditio sine qua non* не тільки для виживання людського роду, а й розвитку інших аспектів людської культури".

Коротке визначення *культури безпеки*, яку пропонує автор можна сформулювати так: **культура безпеки являє собою сукупність матеріальних і нематеріальних елементів людських досягнень, спрямованих на культивування, відновлення і підвищення рівня безпеки визначених суб'єктів. Можна розглядати це у вимірах ментальному (духовному), раціональному і фізичному (матеріальному).**

Вичерпуюче визначення культури безпеки професора Мар'яна Теслярчика (Marian Cieslarczyk) є: культура безпеки — "взірець основних принципів, цінностей, норм, правил, символів і переконань, які впливають на сприйняття викликів, шансів і (або) небезпеки, а також відчуття безпеки і то, як ми про неї думаємо; також відповідна поведінка і дія (співдія) суб'єктів, які по-рзному цими суб'єктами 'навчені' і виартикульовані в процесі освіти, у широкому розумінні цього поняття, а також натуральних процесах внутрішньої інтеграції і зовнішньої адаптації і в інших організаційних процесах; також в процесах зміцнення оборони

(не тильки вийськової), а в широкому розуминні цього слова, яки служат процесу досить гармонійного розвитку тих суб'єктів и досягнення повної безпеки не тильки на благо собі, але з користю для оточення!”.

Концепція М.Теслярчика показує, що культура безпеки проявляється в наступних трьох вимірах:

1. Перший вимір - складається з певних ідей, цінностей и духовності людини,
2. Другий вимір - відноситься до діяння соціальних організацій и правових систем,
3. Третій вимір - охоплює матеріальні аспекти людського існування.

Ці компоненти М.Теслярчик називане "підпорами або опорами культури безпеки". Цей дослідник по черзі визначає их як: опора ментальна и духовна, опора організаційно- правова и опора матеріальна. Компоненти цих підпор, також проникаються між собою. Наприклад, знання яки входять в складову частину першої опори значною мірою є елементом другої опори, що має організаційно-правовий та інноваційно- технічний характер.

Звертаючи увагу на визначення феномену культури безпеки ми бачимо, що вказує воно, що описане явище поєднує в собі прояви всіх аспектів суспільного життя: культуру, духовність, матеріальність та их практичну реалізацію. Воно сприяє безпеці, яку ми розуміємо не тильки як цінність (перша опора культури безпеки), але як бажаний стан (перша, друга и третя опора культури безпеки), а також як процес, метою якого є використання спадщини, яка здійснюється в трьох областях, що відносяться до людської свідомості, соціальної організації и матеріального виміру (фізичного)

людського иснування.

В найбільш широкому розумінні безпека має оборонні функції - розумити це треба не тільки в категорії вийськових миркувань. М.Теслярчик пише "з моих досліджень випливає, що не тільки сьогодні, але и в найближчому майбутньому, не вистачає розмиркування про оборону тільки у вийськовому плані"¹. Поняття оборони як потенціал що розглядається в індивідуальному вимири та вимири соціальному (колективному) майже збігається з концепцією культури безпеки. Можна навіть говорити про цілісність культури безпеки и оборони, для рівня якої велике значення зокрема мають, виховання та навчання, ідентифікація и соціальні зв'язки а також боротьба з проблемами, зв'язаними зі свідомим самовдосконаленням людини.

Підпори культури безпеки

1. Елементи культури ментальної і духовної
2. Елементи організаційної культури
3. Елементи матеріальної культури